

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto.
Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne
vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit - vrste, za
večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 26. avgusta 1907.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Ali naj duhovniki ne sodelujejo pri zadružništvu? K otvoritvi lastnega doma Hranilnice in posojilnice v Kandiji pri Novem mestu. Poskusi z umetnim gnojenjem travnikov in detelišč na Goriškem. Zakaj bledijo trte na Vinjem vrhu. Sprejem učencev v kmetijsko šolo na Grmu. Gospodarske drobtine. Vprašanja in odgovori. Zadružni pregled. Književnost. Razpis. Vabila. Bilance. Inserati.

Ali naj duhovniki ne sodelujejo pri zadružništvu?

Živimo v burni dobi. V dobi socialnih bojev in preosnov; v času, ko se narodi vzbujajo iz dolge letargije, odpravljajo stare, okorenele privilegije in si izvojujejo pripadajoče jim naravne življenske pravice.

V taki dobi se združujejo vse sposobne sile, da pomagajo ljudstvu v težkih borbah; zbirajo se in sklenejo vsi, katerih je volja žrtvovati se za svoj narod, za svoje ljudstvo. Vsak poziv, da bi kedo stopil ob takem času iz bojnih vrst, je greh, je posmeh pravične ljudske borbe.

Sredstva, s katerimi se imajo ljudstvu priboriti pravice, so različna. Med-nje spada tudi zadružništvo. V zadružništvu vidimo združene delavske stanove, vidimo tudi duhovnike in učitelje.

Zahtevati, da bi se danes duhovniki in učitelji izključili od zadružnega dela, je protidemokratsko, protisocialno. Taka zahteva ni vredna vpoštevanja, ker je v današnjih časih svobode smešna.

Ni dolgo temu, kar so trgovci in obrtniki na Nemškem stavili enako zahtevo in klicali vlado na pomoč, češ, da so duhovniki in učitelji, ki sodelujejo pri zadružništvu, nevarni elementi za državo! Da je taka zahteva ostala klic vpijočega v puščavi, je umevno samoobsebi. Toda zahteva je tudi značilna, ker kaže, kako daleč da zamore segati impertinenca ljudi, ki v zvezi s protiljudskim kapitalizmom zlorabljajo ljudstvo, ki pa morajo danes na sebi občutiti posledice odpora, katerega vodi ljudstvo proti izkoriščevalnem kapitalizmu.

Enake zahteve so stavili svojčas tudi na Slovenskem. Stavili bi tudi danes, da se niso prepričali

o nevzdržljivem prodiranju zadružne misli v naše ljudstvo. Doživeli smo pred kratkim, da so oni, ki so svoj čas zadružništvo na Slovenskem napadali in ovirali, sedaj prevzeli sami zadružno propagando.

Ta pojav ni čuden. Posledica je bistva zadružnega gibanja, posledica je preosnove, katero izvršuje zadružništvo v socialno-gospodarskem smislu. Zakaj bistvo in narava zadružništva sta drugačna, nego pri trgovskih združitvah. Tam ima združitev egoistični smoter, materialni namen. Koristi, ki jih donša trgovska združitev služijo le utilitarizmu določenih združenih maloštevilnih individuov. Korist teh združitvev ima materialni predmet: dobiček, plodonsost kapitala. Kapital se združuje, da množi kapital.

Drugače je pri zadružništvu. Nastalo iz ideje asociacije in kooperacije zasleduje zadružništvo dvojni smoter: etični in gospodarski vpliv. Predmet je boj proti kapitalizmu in njegovim posledicam; smoter, osvoboditev ljudstva iz teh posledic, preosnova gospodarskih in socialnih razmer, provzročeni po nenormalnem vplivu kapitalizma.

Kapitalizem je dete gospodarskega liberalizma, je posledica svobodne tekme in individualizacije, atomizacije človeške družbe in vsled tega tudi gospodarskih sil. Toda kapitalizem, ki je na eni strani razbil značaj družbe kot združitve fizičnih sil, je na drugi strani porodil načelo združevanja sile kapitala samega, je omogočil snovanje delniških družb, kartelov, trustov itd. Osnov, ki zasledujejo zgolj materialni smoter v korist plutokracije, na škodo slabjšim gospodarskim elementom, katere tira v proletarizacijo. Tej so podvrženi delavski stanovi, delavci, kmetovalci in drugi.

Borba proti kapitalizmu ne more biti v sredstvih antikapitalistična, marveč prilagoditi se mora kapita-

lizmu z namenom, da ovira njegov razvoj in vpliv na gospodarske razmere. Odpor proti kapitalizmu je mogoč edinole potom asociacije in kooperacije vseh slabejših gmotnih sil in individuov. Protikapitalistična asociacija se le v tem razlikuje od kapitalistične, da ni njen konečni smoter razmnožitev kapitala, marveč upadek in zmanjšanje vpliva kapitalne sile. Toda neposredni vpliv združitve je odprava atomizacije družbe in s tem vsaj delna preosnova socialnih razmer.

Ta vpliv sam pribije kooperativnem združevanju pečat, ki nadkriljuje materialne uspehe zadružništva. Ta vpliv je etični moment zadružništva, ki omogoči sodelovanje pri zadružništvu tudi takim elementom, ki bi morali drugače ignorirati zadružništvo, ako bi zasledovalo edinole materialne koristi, kakor trgovske združitve. Ta globoko etični karakter je ravno vzrok, da se je zadružništvo tako razširilo, da je prodrlo v mase narodov, in da je doseglo v gospodarskem in nraavnem oziru tako veljavo, da odbija danes z lahkoto vsak naskok združevanju sovražnih sil.

Zadružništvo je socialno, je demokratično, je etično. Toliko bolj, kolikor več povdarja svoje bistveno načelo: krščansko ljubezen. Zakaj krščanska ljubezen, ljubezen drug do drugega družiti zadružnike, da si z lastnimi močmi pomorejo, da dosežejo skupni smoter, ki je duševna in gospodarska dobrobit vseh zadružnikov. „Namen in smoter naše zadruga je delovati za blagor in izboljšanje socialnega in gospodarskega položaja članov“, se je glasil uvod k programu ročdelskih pionirjev, s katerim so ustanovili prvo moderno zadrugo. Krščansko-nraavni moment se pa še najbolj povdarja pri raiffeisenskem zadružništvu, katerega namen je izboljševati nraavne in gospodarske razmere kmečkega prebivalstva samega. Nenraavni, moralno propadli ljudje nimajo mesta v zadrugi, določajo te zadruga že v svojih pravilih. Kolikor bolj se zadružništvo sploh razvija, toliko bolj se izkristalizujejo v njem socialno-nraavni nazori, toliko bolj je prepojen gospodarski vpliv z etičnimi smotri.

In pri takih razmerah naj bi ne sodelovali duhovniki? Če sodelujejo složno pri nemškem zadružništvu rimokatoliški in protestantski duhovniki, če sodelujejo pri srbskem zadružništvu srbski duhovniki, in povsod drugod duhovniki dotične dežele in dotičnega veroizpovedanja, naj bi pri nas duhovnik ne smel sodelovati tam, kamor ga kliče njegova moralna in narodna dolžnost? Kamor ga kliče srce? Če mu je prva skrb dušni blagor prebivalstva, naj ne vpoštevava, da je z istim tesno spojena skrb tudi za splošni blagor, zakaj gladno, nezadovoljno ljudstvo postaja naravno versko indiferentno, celo brezversko? Naj ne vpoštevava, da gospodarsko propadanje vpliva neoporečno neugodno na religioznost ljudstva? Pastirstvo se ne izvršuje samo v cerkvi; ven mora duhovnik, med narod. Učiti mora tudi narod, kako naj si opo-

more tudi v gospodarskem oziru, ker veliko je onih, ki pravijo, da delajo za narod, ali le malo takih, ki v resnici spreminjajo besedo v delo. Seveda mora biti nauk duhovnika vedno v skladju z verskimi načeli, z etičnimi in socialnimi nazori sv. vere.

Kdo naj ljudstvu pomaga, ako ne duhovnik, ki ž njim živi v najtesnejši zvezi, ž njim deli vesele in žalostne trenutke? Ki pozna njegove reve in težave njegove vrline in slabosti? Ni ga stanu, ki bi se mogel ponášati s tako tesno zvezo z narodom, kakor ravno duhovski stan. Poglejmo okoli sebe, povsod vidimo, da živita složno življenje duhovnik in kmet, da drug za drugega skrbita. Toda vidimo tudi, da povsod stoji na čelu kmetijskim organizacijam — vidno ali nevidno — duhovnik. Vidimo tudi, da je le ono zadružništvo popolnoma prošinjeno z ljudskim duhom in da le ono v resnici ljudstvu ustreza, kjer je duhovnik zraven, pa naj bo sedaj naš duhovnik, protestantski pastor ali razkolni duhovnik. Zakaj povsod vodijo duhovnika eni in isti razlogi, da se poprime dela pri zadružništvu: glockoko nraavni, duševni in karitativni pomen zadružništva; njegova tesna zveza z narodom, ki mu omogoči, da se natančno seznanji z ljudskimi potrebami in razmerami, in slednjič njegova ljubezen, da žrtvuje za ljudstvo to, kar more: svoje znanje in svoje srce.

Zato je moralna dolžnost, da tudi slovenski duhovnik po širni slovenski domovini sodeluje pri zadružništvu, bodisi da ga pomaga širiti med ljudstvo, ali pa da pomaga vzdržati sedaj že obstoječe organizacije!

— r —

K otvoritvi lastnega doma Hranilnice in posojilnice v Kandiji pri Novem mestu.

„Zrno do zrna — pogača,
kamen do kamena — palača.“

V našem slovenskem narodu izvršil se je tekom zadnjega četrstoletja, recimo od 1880. leta nadalje, velikansk gospodarski napredek. Odkar je bila odbila zadnja ura zastareli, nesposobni in leni nemčurski prevladi in ko se je mogel svobodneje gibati izobraženi del našega naroda — naše razumništvo —, nastal je v vseh panogah našega narodnega življenja popred nepoznani preobrat. Naša posvetna kakor duhovska inteligenca stopila sta na čelo našemu popred zanemarjenemu in zaničevanemu priprostemu narodu in danes lahko že občudujemo plód tega delovanja.

Jeden tak velikanski uspeh narodne probuje je bila ustanovitev in sedanje razvijanje naših denarnih zavodov — hranilnic in posojilnic.

Ako si pisatelj teh vrst danes s tem dovoljuje v glavnih potezah narisati še sicer mlado in začetno delovanje enega tacega denarnega zavoda, stori to iz

dvojnega namena. Prvič ponuja se mu prilika, da opiše redko slavnost otvoritve lastnega doma hranilnice in posojilnice v Kandiji pri Novem mestu, kateri trenutek je za njo gotovo pomemben in drugič popis ustanovitve in delovanje tega našega domačega denarnega zavoda je tipičen za vse druge naše domače gospodarske naprave, ter kaže, koliko mogočno življensko moč ima naš narod in kolika potreba je bila, je in ostane pri nas ustanovitev, delovanje in širjenje gospodarskih inštitucij. Ob enem naj služi v posnemo nadaljnim ustanovitvam na gospodarskem polju.

K stvari sami. —

Leta 1898. (torej pred 9 leti) v proslavo 50 letnice vladovanja našega presv. cesarja je ustanovil tedanji gozdarski mojster na Ruprčevrhu pri Novem mestu, gospod Reinhold Kretinszky v zvezi z gospodi: Jožef Zurec, posestnik, gostilničar in župan šmihel-stopiški; Jakob Porenta, župnik v Stopičah; Janko Zakrajšek, župnik v Vavtvasi; And. Česenj, župnik v Podgradu; Jožef Dular, posestnik in mlinar v Vavtvasi hiš. št. 15; Janez Appé, posestnik v Kandiji in Janez Znanc, posestnik v Kandiji — hranilnico in posojilnico v Kandiji pri Novem mestu in sicer kot registrovano zadrugo z neomejeno zavezo (v združni register vpisana dne 25. oktobra 1898). Njeno delovanje je omejeno na sodnijski okraj novomeški.

Dasi se je bila takrat stoprav ustanovila tikoma v Novem mestu „mestna hranilnica“, ki je že dobro prospevala, vendar je sprevidel nje ustanovitelj, rodom Moravan, ki je na mnogih krajih Ogrske kot gozdarski uradnik služboval, da bi bilo za največjo kmečko občino na Kranjskem, ki šteje nad 10.000 prebivalcev, v gospodarskem oziru največje važnosti, ako bi se v Kandiji osnovala na podlagi Schulze-Delitsch-evega sistema taka denarna zadruga. (V zgoraj naštetih in drugih možeh dobil je najtrdnejšo oporo in materijelno podporo).

Nje ustanovitelji tvorili so tudi prvo načelništvo in razun gospoda Reinholda Kretinszky-ja, ki je bil prvi načelnik, a je pred 5 leti ostavil tukajšnje službovanje in se podal zopet na Moravsko, delujejo imenovani gospodje še vsi dandanes v prospah tega zavoda, njim na čelu gospod Janez Appé, kot načelnik. Pred 4 leti je dobila hranilnica in posojilnica v osebi gospoda Fr. Mrvar-ja jako sposobnega, pridnega in vestnega tajnika, ki vedno se množeče posle z neutrudno natančnostjo v korist zavoda izvršuje. Tako je zavod i v tem oziru najbolj preskrbljen.

O delovanju zavoda pričajo najbolj rezultati t. j. kakšen promet je imela posojilnica v času svojega obstanka in kaj je občekoristnega storila in v tem oziru govore najjasneje sledeči uradni podatki:

Od začetka julija 1898. do konca junija 1899. to je v prvem letu je imela posojilnica prometa	81.878 K 85 h
v II. poslovnem letu (do junija 1900 l.)	205.091 „ 10 „
v III. poslov. letu (do grudna 1900 l.)	150.637 „ 13 „
v IV. poslovnem letu (od 1. januarja do 31. decembra 1901 l.)	409.879 „ 51 „
v V. poslovnem letu (od 1. januarja do 31. decembra 1902 l.)	565.541 „ 07 „
v VI. poslovnem letu (od 1. januarja do 31. decembra 1903 l.)	885.694 „ 95 „
v VII. poslovnem letu (od 1. januarja do 31. decembra 1904 l.)	1,126.832 „ 56 „
v VIII. poslovnem letu (od 1. januarja do 31. decembra 1905 l.)	1,338.881 „ 26 „
v IX. poslovnem letu (od 1. januarja do 31. decembra 1906 l.)	1,881.237 „ 64 „

t. j. skupnega prometa . . . 6,645.674 K 07 h

V dobrodelne namene in sicer v podporo raznim za šmihel-stopiško občino namenjenim javnim napravam je v tem času darovala svoto 13.541 K 24 h. Nje rezervni zaklad je narastel koncem l. 1906 na 11.743 K 58 h. Lep dokaz neutrudnega, brezplačnega delovanja načelništva, ki ni imelo zaznamovati ves čas svojega delovanja nikake izgube pri svojih interesentih.

Da je bilo mogoče take uspehe doseči, kljub temu, da deluje v bližnjem Novem mestu „mestna hranilnica“, ki čim dalje bolj prospeva, se ima hranilnica in posojilnica zahvaliti prvotnemu sistemu, nadaljni delni preustrojni po raiffeisenovem načinu in nabiralnikom v Vavtvi vasi, Stopičah, Brusnicah, Št. Petru pri Novem mestu, Mirni peči in Prečni, kjer nabirajo tamošnji gg. župniki denar in ga potem vlagajo v hranilnico in posojilnico v Kandiji. Mnogo naloženega denarja je seveda poslanega in prisluženega v tujini, zlasti v Ameriki.

Tolikemu delovanju vzporedno ni hotela ostati hranilnica in posojilnica v Kandiji v svojih dosedanjih nezadostnih prostorih uradovanja ovirana, tim več, koristi zavoda in nje ugled nasproti občinstvu ji je narekovala dolžnost, da si ustanovi večje in primernejše prostore, kjer bode zamogla nadalje uspešno delovati. Najbolje ji je kazalo, da ostane trajno v nemotnih razmerah, da si postavi svoj lastni dom — svoj posojilniški dom. V ta namen je določil občni zbor leta 1904 in pozneje 1905, da se nakupi v Kandiji primerno stavbišče, kjer naj se postavi lično poslopje. Načelništvo se je z unemo poprijelo te naloge in danes stoji na cesti iz Kandije proti kmetijski šoli na Grmu, kjer so najlepša stavbišča in kjer je sezidanih že lepo število privatnih vil, dovršeno posojilniško poslopje, lična, enonadstropna hiša, moderno sezidana in opremljena, v korist zavoda postavljena in v kinč Kandije.

Kakor je bilo dosedanje delovanje hranilnice in posojilnice spremljano od sreče in obvarovano pred zgubami in nesrečami, tako si želi načelnštvo in vsi interesenti zavoda, da bi bila nje nadaljna pot in usoda srečna. V ta namen nam je treba blagoslova Božjega in lepo našo krščansko navado, da „Z Bogom“ vsako delo začnimo tudi tukaj ni hotelo načelnštvo opustiti.

Kot začetni dan poslovanja je bil odločen 22. avgust t. l. ob enem tržni dan v Kandiji. Naj vidijo sejmari, ki so večina Podgorci domačini, kaj stori skupno delovanje, naj se veselé svoje posojilnice, kjer večinoma nalagajo svoje prihranjene novce in kamor se v potrebi zatekajo.

Pred otvoritvijo uradovanja dne 22. avgusta t. l. podalo se je načelnštvo in nadzorstvo skupno v domačo župno cerkev v Šmihel, kjer je daroval preč. gosp. župnik monsignor Peterlin sv. mašo v dober namen zavoda. Po sv. maši okoli 10. ure dopoldne zbrali so se vsi funkcionarji zavoda, mnogo občinstva iz Kandije, Novega mesta in bližnje okolice v krasno opremljenih prostorih nove posojilnice, kjer je gosp. župnik blagoslovil poslopje. Imel je pomemben nagovor. Nato sta govorila še gospod I. Zurec, kot podnačelnik zavoda in revizor „Zadružne zveze“, katere član je hranilnica in posojilnica v Kandiji — gospod Alojzij Pelec.

Vsi govori so bili navdušeno sprejeti. Hvaležno občinstvo je vidoma z interesom sledilo vsem govorom in blagoslovljenju, želeč mlademu zavodu najlepše uspehe in hiši pa dolgo trajen obstanek.

Opoldne je sledilo skupno kosilo udov načelnštva in nadzorstva v priljubljeni gostilni gospoda župana šmihel-stopiškega J. Zureca, kjer se je vrstila marsikatera krepka napitnica in resni pogovori.

Gledé stavbe same je omeniti v glavnih potezah to-le:

„Posojilniški dom“, kakor je krščen, je precejšna enonadstropna stavba. V pritličji se nahajajo na desni strani svetli prostori za hranilnično poslovanje, na levi strani pa stanovanje za g. tajnika.

V prvem nadstropju ste pa dve zasebni stanovanji, ki sta se takoj oddali v najem.

Pred poslopjem in za njim se razprostira vrt; ob obeh straneh je prosti dohod.

Vsa stavba napravi najboljši utis v vsakem oziru; vsi stroški postavljenja se računijo na 50.000 K.

Ker bode hiša donašala i stanarino od stanovanj, zato se bode naloženi kapital obrestoval tako, da je tudi financijelno opravičeno nje postavljenje.

S tem činom se je postavila hranilnica in posojilnica v Kandiji, dasi ena najmlajših naših domačih zavodov na deželi, v eno vrsto s starejšimi našimi posojilnicami. Ona je pokazala, kaj zamore pridnost in varčnost. Koristi, ki jih je ona delila vsemu Pod-

gorju, se razvidijo najbolj iz velikega denarnega prometa, ki ga je dosedaj dosegla in iz visoke svote, ki je že dosedaj, čeravno začetnica, žrtvovala v javne koristi.

Koliko tisoč in tisoč kron obresti se je že nabralo v tej posojilnici; koliko sto in stotisoč kron se je izposodilo interesentom, ki so ž njim umno gospodarili in si pomagali; koliko stotisoč kron se je tukaj naložilo, ki bi se sicer polagoma izdali in tako pozgubili — vse v korist približno majhnemu delu naše ožje domovine in to v tako kratkem času 9 let! — Zato kličemo mlademu zavodu: vivat, floreat, crescat! Njenemu načelnštvu pa častitamo ob tem uspehu, želeč mu mnogo enakih posnemalcev!

Poskusi z umetnim gnojenjem travnikov in deteljišč na Goriškem.

Iz poročila o delovanju c. kr. kmetijsko-kemičnega poskuševališča za l. 1905 in 1906 ponatisnemo sledeče zanimivo poročilo o poskusih z umetnim gnojenjem travnikov in deteljišč na Goriškem.

Ti poskusi so se napravljali v namen, da se raba umetnih gnojil bolj razširi osobito v onih delih Goriškega, kjer ima pridelovanje krme več pomena in kjer je bilo radi komunikacijskih težkoč, ki so se sedaj z bohinjsko železnico većinoma odstranile, težko napredovati od te strani v uspešnem kmetijstvu.

Poskušnje, ki so se pričele v jeseni leta 1905., so imele dvojen namen in sicer pokazati s pomočjo priprostih poskusov (prvi del) uspeh in rentabiliteto fosfornega in kalijevega gnojenja na travnikih in deteljiščih in od druge strani (drugi del) določiti pomanjkanje kalija v naših zemljiščih, ki se rabijo v omenjene namene in potreba, da se ta nadomesti z umetnim gnojenjem.

Tehnično vodstvo teh poskusov izročilo se je adjunkt A. Devarda, ki je napravil načrt za poskuse, kakor tudi primeren navod, kako naj se poskusi praktično izvršijo.

Na vabilo za poskuse, katero je nasloвило to poskuševališče na kmetovalce, odzvalo se je veliko število majhnih posestnikov in kolonov. Skupno število priglašanih poskuševalcev znaša 367, od katerih jih je 63 iz ravani, 94 iz Brd in Vipavskega, 54 iz Krasa in 153 iz Gor. Največje število poskuševalcev je toraj iz Gor, kjer je travništvo največjega pomena.

Prvi del poskusov se je dovršil v l. 1906., drugi del pa se mora nadaljevati še v l. 1907., da zamore pokazati kali vso svojo moč.

Kar se tiče prvega dela poskusov, dajemo sledeče poročilo:

Vsaki parceli za poskušnjo odgovarjala je druga parcela za kontrolo. Ena in druga sta obsegali površino po 200 m². Na vsako parcelo za poskušnjo po-

trosila so se, kakor rečeno, v jeseni 1905. l. sledeča umetna gnojila:

a) Po travnikih v ravnini in po lucerni, oz. deteljščih sploh:

9 kg 14°/_o superfosfata, ki ustreza 65 kg fosforne kisline na hektar in

3.5 kg 40°/_o kalijeve soli, ki ustreza 70 kg kalija na hektar;

b) Po travnikih v drugih krajih:

8 kg 14°/_o superfosfata, ki ustreza 57.6 kg fosforne kisline na hektar in

3 kg 40°/_o kalijeve soli, ki ustreza 60 kg kalija na hektar.

Vrednost gnojil, dostavljenih v Gorico, bila je toraj za hektar v slučaju pod a) 53.37 in v slučaju pod b) 47.14 kron.

Predno poročamo o dobljenih uspehih prvega dela poskusov, moramo povedati, da je bilo leto 1906. radi dolgotrajne suše jako slabo za krmske rastline po celi deželi, posebno pa v Brdih, na Krasu in v gornji goriški Furlaniji. Radi tega se je letina sena močno zmanjšala; druga košnja pa je bila jako pičla ali je popolnoma odpala. Naravno je, da je morala trajajoča suša vplivati tudi na to, da se je rodovitnost prouzročujoča moč umetnih gnojil zmanjšala.

Prvega dela poskusov se je vdeležilo 204 poskuševalcev, ki so bili razdeljeni po deželi kakor kaže ta tabela:

Del dežele	Število poskusov			v %
	na travniku	na lucerni oz. deteljšču	skupno	
Gore	119	11	130	64
Brda in Vipavsko	27	—	27	13
Kras	22	10	32	16
Ravan	5	10	15	7
Skupaj . .	173	31	204	

Od teh poskuševalcev je poročalo 137 (to je 67°/_o) o izidu poskusa, kakor se je predpisalo, kar je tem bolj razveseljivo, ako se pomisli, da ni vajeno naše ljudstvo na deželi podobnemu delu. Od došlih poročil bilo pa je samo 88 (43°/_o števila poskuševalcev) dobrih, kar se zamore razjasniti deloma tudi iz zgoraj navedenih letinih razmer. Teh 88 poročil došlo je iz posameznih delov dežele, oziroma se nanaša na poskuse, kakor sledi:

Del dežele	Travniki	Deteljšča	Skupno
Gore	51	2	53
Brda in Vipavsko .	13	—	13
Kras	9	4	13
Ravan	2	7	9
Skupaj . .	75	13	88

Ob ti priliki je omeniti, da se je dala dotičnim 88 poskuševalcem, ki so se držali ves čas poskušenej predpisov, z dovoljenjem c. kr. kmetijskega ministerstva nagrada, obstoječa iz enega stota 15°/_o superfosfata in 25 kg 40°/_o kalijeve soli.

Od 75 poskusov na travnikih zamogla se je samo v 33 slučajih (ki odgovarjajo 44°/_o) kositi otava, v vseh drugih slučajih se je kosila trava samo enkrat. Od 13 poskusov na deteljščih kosilo se je v 7 slučajih po štirikrat, kakor navadno, v drugih 6, na Krasu in v Gornji Furlaniji kosilo se je pa samo enkrat ali kvečemu dvakrat.

Četudi so bile razmere neugodne, dali so poskusi na sploh dovoljen uspeh, kakor se vidi iz sledečega izkaza o srednji letini za hektar, in ako se računirajo ceno senu po 6 kron za kvintal, kot temeljni ceni v l. 1906. na goriškem trgu.

	Število poskušenej	Prیدهlek za hektar v kvintalih		Povprečen prیدهlek na ha gnojenih parcel več od negnojenih		Čisti dobiček za 1/2 v kronah
		negnojeno	gnojeno	v q	v kronah	
Samo seno . .	73	22.33	34.83	12.56	75.—	27.86
Otava	31	12.13	21.85	9.72	58.32	11.18
Seno in otava	33	34.85	57.84	22.99	137.94	90.80

Še bolj ugoden je bil izid 6 gnojilnih poskusov na deteljščih, katera so boljše prenašala sušo. Od 4 košenj dobilo se je povprečno na hektarju:

na gnojenih parcelah 128.39 q sena
na negnojenih parcelah 92.93 „ „

Toraj več na gnojenih povprečen

pridelek 35.46 q sena, kar odgovarja čistemu dobičku 139.79 kron za hektar.

H končnemu izidu tega prvega dela poskusov prišteti je tudi praktični uspeh, ker so se zamogli poskuševalci s tehtnico v roki prepričati o koristi, ki se doseže z racionalno uporabo kemičnih gnojil. Nagrade, ki so se razdelile najboljšim poskuševalcem v podobi gnojil, služile bodo od druge strani za ponavljanje poskusov na bolj obširni podlagi in s tem bodo nudile drugim dober vzgled.

Zakaj bledijo trte na Vinjem vrhu.*)

Ako pride kdo pogledat lepo vinsko gorico Vinji vrh pri Beli cerkvi, bo z začudenjem opazil, da v nekaterih vinogradih trte močno bledijo. Kaj je trtna bledica sploh, kako nastane in kako se zdravi, opisal sem natančno že v predzadnji številki „Kmetovalca“. Tukaj imam namen, vpoštovati le vzroke bledice na Vinjem vrhu. Brez dvoma je vzrok bledici trt v tem kraju preobila množina apna v tamošnji zemlji. Ker

*) Vinji vrh so vinske gorice pri Beli cerkvi v novomeškem sod. okraji, kjer rode prav dobro vino.

daje apno zemlji belo barvo, vidimo, da ravno v belih, bodisi močno gruščastih, ali pa bolj težkih, ilovnatih zemljah, trte najbolj bledè. Peresa trt, ki so obolela na pravi bledici, so že takoj ko se razvijejo blede in sicer najprvo svetlozelena, pozneje zelenkastorumen, potem rumena in nazadnje že skoraj bela. Le okoli žilic se dobijo včasih še zelenkasta mesta. Pozneje se začnejo peresa ob robih sušiti in zavijati (sfrkovati), trta vedno bolj v rasti zaostaja, ne rodi in konečno, ako se ji v pravem času ne pomore, pogine. Rekel sem, da je vzrok bledici na Vinjem vrhu preobila množina apna v zemlji, kajti znano je, da so posebno ameriške trte glede apna v zemlji zelo občutljive in skoraj najbolj občutljiva je ravno riparija. Že pred mnogimi leti je podpisani radi tega preiskaval razne vinogradske zemlje glede apna in je ravno v Vinjem vrhu našel zemlje, ki so imele od 40 do 80 odstotkov apna v sebi.

Ker je pa znano, da riparija pod najboljšimi pogoji ne prenese čez 35 odstotkov apna, sem koj takrat svaril vinogradnike, zlasti pri svojih predavanjih, v člankih in pri potovanjih, da naj nikakor ne sade v Vinjem vrhu samo riparijo, ampak, naj vsaj v belih zemljah sadijo kake druge vrste, osobito križanke. Žalibog se gospodarji, kakor navadno pri nas, še niso zmenili za moj poduk in si morajo sedaj sami prištevati sadove svoje brezbriznosti. Edini g. F. Mazelj je na moje svetovanje v najhujšem belem laporju posadil nekaj raznih križank, ki skoraj vse prav dobro uspevajo. Svetujem toraj še enkrat na tem mestu, naj gospodarji vendar-le že enkrat opuste saditi riparijo vsaj že sedaj tam, kjer sami vidijo, da blede in ne uspeva, kakor se n. pr. vidi v novem nasadu pleterskega samostana in drugod. V beli zemlji treba je na vsak način saditi križanke in sicer priporočam za težko apneno zemljo križanke solonis × riparija št. 1616, riparija × rupestris št. 3309 in rupestris × solonis 217¹ in Peés. V srednje težkih, ampak zelo apnenih zemljah sade naj se razne križanke berlandieri × riparija in riparija × berlandieri Teleki, le v zelo suhih, gruščastih zemljah bi se znabití priporočalo saditi berlandieri × rupestris.

Seveda bo treba še te razne križanke v naših goricah temeljito preskusiti, ampak že danes se lahko reče, da bodo v apneni zemlji vse veliko bolj uspevale kakor riparija. Posestniki dobijo za poskušnjo križanke omenjenih vrst v državnih trtnicah tudi brezplačno, treba se je zanje le pravočasno, na vsaki način pa že v jeseni zglasiti. Kdor si sam ne upa voliti potrebne podlage, ta naj se obrne do podpisane, ki mu rad da potrebne nasvete na podlagi dotične zemlje. Kar se pa tiče bledičnih trt, pri katerih se je zgodila že napaka, da se ni izbrala prava podlaga, opomnim, da se jih še lahko dolgo ohrani

v moči in rodovitnosti, ako se jim le v pravem času pomaga in se jih ne pusti poginiti.

Znano je namreč, da je zelena ali železna galica izvrstno sredstvo proti trtni bledici. Koristi pa le, ako jo trta na kak način vase vsrka. Najboljši način je oni, ki ga priporoča Francoz Rasigijè. Takoj, kakor hitro listje opade, najbolje precej prvi dan, se bolne trte pravilno (toraj že v jeseni) obrežejo in vse rezne plošče se dobro pomočijo z močno raztopino galice (na 100 l vode 20 do 30 kg galice). Gledati je na to, da se vse s škarjami napravljene rane dobro in večkrat s to tekočino napojè. Mažemo lahko s kakim čopičem ali pa s kako okoli palice ovito cunjjo. To delo, namreč režnja in koj po njej mazanje, se vrši tudi lahko še-le spomladi, ampak ni tako izdatno kakor v jeseni.

Mazanje, bodisi jesensko ali spomladno, je seveda treba vsako leto ponoviti. Poleg Rasigejevega načina dodamo galico trti tudi v zemljo, ako v jeseni trte nekoliko odkopljemo in nad korenine raztrosimo v jami k vsaki trti $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ kg železne galice, kar zadostuje za 2 do 3 leta. Navadno se toraj ponavlja ob enem z gnojem. Opomnim, da zelena galica ni tako draga kakor modra, kajti od 50 kg naprej stane v tovarni le kakih 5 do 6 vinarjev kilogram. Komur so trte začele še-le v prvič bledeti, toraj sredi poletja, ta jih nekoliko odkoplje in zalije s 3°/_o raztopino galice (na 100 l vode 3 kg galice), ali jih pa lahko škropi z 1—2°/_o raztopino galice v vodi (brez apna). Zelo uspešno je tudi, ako se pri bolnih mladikah vsi zalistniki (zapernice) prerežejo in se rezne plošče namakajo s 3°/_o do 5°/_o raztopino galice, ali pa, da se v eno in dvoletni les naredijo podolgem z nožem zareze (rane), ki se tudi z galico namočijo, da pride na ta način nekaj galice v trtni sok (mezgo). Ako trta ni preveč blede, to je ako je vsaj en del listja (blizo žilic) še zelen, trta v kratkem času ozeleni in ozdravi. Če se pa list že suši, potem namakanje nič več ne pomaga. Toraj na delo in ne pustite bolnih trt poginiti!

(Bohuslav Skalicky v Dolenjskih novicah.)

Sprejem učencev v kmetijsko šolo na Grmu.

Novo šolsko leto se prične z mesecem novembrom. Pouk traja dve leti. Šola na Grmu ima namen, popolnjevati in razširjevati pouk ljudske šole in izobraziti učence v vsih tistih pomožnih in strokovnih vednostih, ki so dandanes neobhodno potrebne za vspešno kmetovanje. Praktični poduk se vrši na šolskem gospodarstvu pod navodom učiteljev in preddelavcev. Vsa uredba zavoda, skupno stanovanje, skupna hrana, vsa razdelitev dela in časa, učni, hišni in poslovni red, vse navaja učence na to, da se jim vcepi lju-bezen do kmetijstva in da se izgoje za praktično kme-

tijsko življenje. Vrhu tega se navajajo učenci tudi na nravno in priprosto življenje, na varčnost, zmernost, delavnost in sploh na težave kmetijskega stanu. V šolo se sprejemajo štipendisti in plačujoči učenci. Štipendisti imajo hrano, stanovanje in pouk brezplačno, za obleko, živотно perilo, obuvalo in šolske potrebščine pa morajo sami skrbeti. Pravico do štipendij imajo le sinovi kranjskih kmetovalcev. Za novo šolsko leto je razpisanih 5 štipendij, za katere je prositi pri vodstvu šole do 5. septembra t. l. Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 80 h na dan in za pouk po 40 K na leto ter stanujejo brezplačno v zavodu. Potrebna pojasnila daje vodstvo kmetijske šole ne Grmu, p. Novomesto.

Gospodarske drobtine.

C. kr. kmetijska družba na Dunaju bo slavila letos meseca oktobra stoletnico svojega obstoja. Vršila se bo tedaj na Dunaju velika slavnostna seja. Pri tej priliki bo izdala kmetijska družba posebno spominsko knjigo, katero bo uredil prof. Häusler, ki je bil letos tajnik mednarodnega kmetijskega zborovanja na Dunaju.

Poljedelsko razstavo v Ljubnem namerava l. 1910 prirediti c. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

Davek na špirtu namerava vlada zvišati za 30 K pri hektolitr, tako da bi s tem pridobila za 30 milijonov novih dohodkov.

Denarni zavodi na Srbskem. Koncem l. 1905 je bilo v Srbiji 796 kmetijskih denarnih zadrug. Poleg teh pa je bilo še 103 akcijskih denarnih zavodov in delniških zadrug, ki so imeli skupaj nad 28 milijonov dinarjev vplačane glavnice, nad 31 milijonov dinarjev hranilnih vlog in nad 66 milijonov izdanih posojil. Prometa je bilo skupno okrog 2130 milijonov dinarjev.

Českých hranilnic v Zdolnji Avstriji je letos že 12. Po lanskih izkazih so imele 18.694.075·28 K denarnega prometa.

Vremensko napovedno postajo si lahko oskrbi vsaka občina. Za potrebno ureditev dobi od poljedeljskega ministrstva 30 K podpore. Sprememba vremena se naznanja z raznobarvnimi zastavicami, ki se pritrdijo na visokem vidnem kraju. Vremenska napoved pa sloni na poročilih, katera vpošilja poštanim uradom meteorologični zavod na Dunaju.

Kako se da volneno blago napraviti nepremočljivo? V posodo, napolnjeno z vročo vodo se raztopi 10 kg kisavnatega svinca, v drugi posodi pa ravno toliko galuna, poleg tega pa 12 kg očetnokisle gline. Ko se vse raztopi, se pomeša vse skupaj in pusti ležati čez noč. Nato se v mrzli vodi stopi 200 gramov želatine in ravno toliko ribjega kleja. Mineralno raztopino se drugi dan prelije v drugo posodo, toda tako, da ostane goščča popolnoma izločena. K tej čisti raztopini se prilije 200 litrov vrele vode in preparat iz želatine, ki se pa mora prej skuhati. S tem je gotova tekočina, ki se rabi zato, da postane volneno blago nepremočljivo. Sukno se namreč v čisti vodi namoči in ocedi, potem pa namoči v raztopini, toda tako, da se sukno popolnoma napije navedene tekočine.

Dolgost železnic l. 1905. Koncem tega leta je bilo na vsem svetu za 905.695 km železničnih prog, in sicer je

bilo v Ameriki 460.196 km, v Evropi 309.393 km, v Aziji 81.421 km, v Avstraliji 29.069 km in Afriki 26.616 km. Glavne prosvetljene države so imele železnic: Severna Amerika 351.503 km, Nemčija 56.477 km, Evropsko Rusko 54.974 km, Francosko 46.466 km, Vzhodna Indija 46.045 km, Avstro-Ogrska 39.319 km, Angleško-Irsko 36.447 km, Kanada 33.147 km, Argentina 19.971 km, Meksiko 19.678 km, Brazilija 16.805 km, Italija pa 14.284 km. Vsega denarja je bilo v železnicah investirane za 214.000 milijonov kron.

Državni dolg v Avstriji je znašal koncem l. 1906 9609·6 milijonov kron in je od meseca decembra 1905 zrastel za 196 milijonov kron. Za obresti se rabi 384·5 milijonov kron, za letne anuitete pa se je porabilo 34·5 milijonov kron.

Boj zoper plevel. „In prišel je bil zlod ter nasejal lokol med pšenico“, tako stoji pisano v svetem pismu in tako so si tudi stari gospodarji v prvem početku pojasnivali početek raznega plevela na polju. Od tega časa so gospodarju že znani vzroki, tega različnega plevela na polju, niso mu pa vsikdar znana sredstva, s katerimi bi bilo mogoče ta plevel kmalu in po ceni ugonobiti ter s polja odpraviti. Med škodljivimi pleveli, ki ga opazamo na številnih mestih, štejemo njivsko redkev, ki se pojavlja na številnih prostorih, potem poljsko gorčico in osat. Uprav ugonobitvi tega poslednjega se posvečuje dovolj zdatna skrb. S tem trudom, kakor se gospodar prizadeva, da bi polje teh škodljivcev očistil, narašča tudi v obrtniji napor prirediti stroje za njih ugonobljenje. Tako n. pr. poznamo pri nas razne pušice iz kositra in škropilnice, bodisi že ročne ali konjske, ki nam služijo za ugonobitev teh škodljivcev. Pri nas so bolj razširjene pušice, med tem ko so na Nemškem vrši ugonobljenje s pomočjo škropljenja, bodisi že z zeleno galico ali z razstopljenim solitrom. Pri tem poslednjem načinu pa so bile različne neprijetnosti zoper pušice, da je pri večji meri bila množica tekočine velika in njeno dovažanje dostikrat težavno; dalje je ta sol dostikrat ugonobljala kovinsko posodo, v kateri se je tekočina vozila, a od velike mere pa je bil ta način ugonobitve odvisen od ozračja ter zlasti še vlage. Cena strojev, ki so služili za ugonobitev plevela, je bila pri obeh načinih zelo znatna, kar je bilo tudi krivo, da so bili stroji na malih kmetijah le malo rabljeni.

V najnovejšem času se je bil pojavil v trgovini stroj, takoimenovan ugonobitelj plevela (Unkrautod), ki pravzaprav ni nič drugega, nego prah iz zelene galice, ki je nastal s tem, da se je nabrala od galice množica vode, ki se je pa razpadla v prah. Ta prah se uporablja namesto škropljenja z razstokom zlasti za ugonobitev njivske redkve ter poljske goršice. Za en hektar se uporabi okolo 42 do 50 kg tega praška, ki se s posebnim razpraševalcem dobro razdeli (cena 19·60).

Ta prah se zarano ob rosi najboljše v polovici meseca maja razstrosi po rastlinah. Rastlinam ta prašek ne škoduje, ugonobi pa v nekoliko ur popolnoma mlado gorsico ali njivsko redkev. Gorsica in njivska redkev dokler je še mlada, ima 2—3 listke, pa se s tem sredstvom popolnoma ugonobi, ako pa je že starejša, pa se vsaj zabrani to, da ne požene cvetja.

1 kg tega praška se prodaja blizu za 10 kr.

Nismo namenjeni delati reklamo temu novemu preparatu, radi tega samo opozarjamo nanj ter želimo da naj nam gospodarji skušnje, ki jih se poslužijo k dosegu tega sredstva poznej najavijo.

Prašek se izdeluje v Burku na Nemiškem ter stane 1 kilogram tega praška s poštnino vred okolo 12¹/₂ kr. (25 vinarjev).

Reja puranov na Češkem in drugje. Puran je doma iz severne Amerike, kjer še živi doslej v ondodnih gozdih s svojo tovaršico (puranko) v divjem stanju ter je bil vpeljan v šestnajstem stoletju v Evropo.

Na Češkem in Moravskem je reja udomačenih puranov, iz izvirnih ameriških vzrejenih, doslej le še slabo razširjena.

Naše gospodinje, kolikor se sploh vkvarjajo z rejo perutnine, delajo to večinoma zoper voljo gospodarjevo, kateri ne priznava pomena perutnine ter vse to, kar gospodinja za skupiček iz perutnine v domačiji ne računa ter ji za krmitev perutnine daje le najslabjše zrnje, časih celo škodljivo plevelno seme, najsi tudi na trgu prodaja zrnje le za slepo ceno.

Da je pa mogoče s pametnim izborom vrste in plemen perutnine, kakor tudi s pametnim oskrbovanjem in primerno krmitvijo mogoče z rejo perutnine povsod, zlasti pa v obližju večjih mest doseči kaj zdatne dohodke, to je znano sleherni gospodinji, ki se vkvarja z rejo perutnine, pa tudi tujina nam služi dobro za zgled, da zamore biti reja perutnine kot bogati vir dohodkov. Za zgled nam zamore služiti zlasti Francija, katera edina proda perutnine za 400,000 000 do 500,000.000 frankov na leto.

Naše gospodinje se vkvarjajo večinoma le z rejo kokošij, gosij, rac, a gospodar se vkvarja časih vsled „sporta“ tudi z rejo golobov, tu pa si rejo posameznih teh vrst perutnine sprovaja na razne načine ter redi perutnino dostikrat povsem nespametno, med tem ko se reja puranov smatra na mnogih krajih le kot luksuz, kateri si zamore privoščiti le nekaj župnik ali nekaj oskrbnik velikih kmetij.

Da se zamorejo rediti purani z dobrim vspehom v večji množici, za to nam služita najbolje za zgled dežela Ogerska, Dalmacija, Bosna in Hercegovina in Srbija, kjer priženó na trg purane v takšni množici, kakor priženo pri nas ponekje gosi. V Bosni in Hercegovini je puran celo tako razširjen, da živi ondi v napol divjem stanju, o čemer smo čuli dokaj od naših vojakov, ki sicer poleg prebitega trpljenja radi pripovedujejo, kako so se ondi mastili s pečenimi purani. Obiskovalec ogerske perutnine ter zlasti razstave v Presburgu l. 1902, ako je obiskal tudi oddelek za perutnino, ne more tako lahko pozabiti vtisa, ki ga je bil napravil ta oddelek nanj in nehoté se mu glasi pri tem v ušesih presunljivo „hudrovanj“ številnih hudujočih se puranov, ki se gibljejo v prostih krdelih kakor tudi onih za žičastim omrežjem.

Navedene dežele, kakor nam vtegne ta ali drugi omeniti, so sicer toplejše, nego naša domovina ter so tudi za rejo rahločutnih puranov primernejše, ker jih ondi tak mnogo ne pogine, toda ta razlika ni tako velika, da bi pri nas ne mogli rediti puranov z najboljšim vspehom.

Poglaviti pogoj, da se splača reja puranov je to, da znamo ohraniti purane, ki so se izlegli kolikor največ mogoče za prodajo, ali pa za klanje, in da zabranimo, da jih nam v nežni mladosti čim najmanj pogine, ker je krmitev in oskrbovanje puranov v nežni mladosti najbolj težavna, ker namreč purani ob tem času potrebujejo največ skrbi in najboljše krmo. Ker pa purani ginejo večinoma le radi prehlada, vlage ali slabe hrane, jih ohranimo pri življenju, ako jih obvarujemo navedenih pomanjkljivosti.

Purane, ki so se bili izvalili, krmimo nekaj časa, najmanj kak teden, s trdo kuhanimi jajci, h katerim zamoremo

pridodati nekoliko razsekanih ovčjih rebrič, kopriv ali nekakšne sočnate, listnate zelenjave. V drugem tednu, ko purani potrebujejo že nekoliko več hrane, nadomestimo večji del jajec z na mleku kuhano proseno kašo, zemljami in razdrobljenim kruhom. Črez štirinajst dni pa se uzadovoljujejo purani s kuhanim strobom ter kaj radi žro svežo govno zmes kuhanega krompirja in drobno razsekanih ovčjih rebrič, kopriv, listnate zelenjave (sočivja) ali z mlado deteljo ter pšeničnimi otrobi, ali s temno moko ter pridavkom redilnega apna in soli. Ta zmes pa ne sme biti takšna, da bi se vlekla, marveč lahko zdrobljiva ter vsikdar sveža, ker se sicer kaj rada skisa in puranom škoduje.

Po petem tednu zamoremo purane krmiti skupno z ostalo perutnino.

V štirinajstem tednu vendar, ko se jame pri puranih nadomeščati puh s perjem ter se bradavičasta koža na glavi in vratu naliva, potrebujejo purani dokaj redilnih tvarin, da jim potem zrastejo brke in bradavice, vsled česar moramo purane ob tem času dobro krmiti, ako nočemo, da nam ne bi vsled onemoglosti poginili. Iz pridobljenih skušenj vemo, da pri nas uprav ob tem času pogine največ puranov Temu zamoremo priti v okom, ako pridemo puranom ob tem času k navadni krmi nekoliko trdo skuhanih jajec, ki jih na drobno razsekamo, nekoliko svežega govna in ako jim damo piti sveže sladko mleko. Da ta krma ne sme biti skažena, da govno ne sme biti nekak ementalški sir, to moramo še posebno poudarjati.

Pri tem moramo purane skrbno čuvati prehlada, ali pred tem, da se ne zmočijo. Tega varstva potrebujejo purani dotlej, dokler jim ne zraste perje, kar pa traja blizu do četrtega meseca, pozneje pa niso več tako občutljivi in slabi ter jim varstvo ostalih večjih puranov zadoščuje. Vsakako pa moramo biti pri reji posebno previdni v prvih petih tednih po izvalitvi, a še tembolj v štirinajstem tednu, ko purani radi operjatve potrebujejo največ tečne hrane. Ako purane ob tem času po tem navodilu krmimo in jih čuvamo, pogine jih le sorazmerno malo, nemara le toliko kot druge perutnine in na ta način zamoremo pri nas rediti purane z velikim pridom, zakaj purani izvun te dobe se zamorejo smatrati kot kaj dobro in zaradi mesa močno cenjena perutnina, ki urno raste in se rada odebeli ter je pri tem zelo skromna in vztrajna.

Ker pa se puranje kaj radi pasejo in dokaj golazni požro, ki jo na paši požirajo, tako da njih krmitev ne stane mnogo, radi tega zasluži reja puranov večjega razširjenja, zlasti v naših krajih, kjer imamo dovolj gozdov in travnikov, da bi se v naši deželi lahko izredilo znatno število puranov.

Pri močni rasti in odebelitvi zamorejo purani od časa izvalitve pa do dobe, ko jih prodamo na jesen ali zimo v istem letu doseči kakih 8—24 kg teže in tu ni mogoče dvmi, da se reja puranov pri sedanji ceni mesa ter to, kar jim skrmimo, ne bi splačala.

Puranovo meso se smatra kot posebna slaščica, pa tudi perja dajejo purani mnogo in sicer zelo nežnega, katero zlasti od belih puranov, je še celo dražje, nego gosje perje.

Pšenični otrobi.

	dušika	tolščobe	brezdušične
Nežni (drobni) otrobi obsegajo	11 ⁰ / ₁₀₀	2·9 ⁰ / ₁₀₀	47·2 ⁰ / ₁₀₀
debeli	10·6 ⁰ / ₁₀₀	2·4 ⁰ / ₁₀₀	44·4 ⁰ / ₁₀₀

Drobni otrobi so torej bolj redivni, nego debeli. Ko sta obe ti vrsti zmešani, pa je ta zmes le srednje vrednosti. Priporoča se pšenične otrobe suhe ter z rezanico krmiti, da je žival prisiljena jih z rezanico povžiti. Dojnicam se daje

1¹/₄ kg otrobov na dan, sicer je pri večjih porcijah maslo mehko. H krmitvi, iz katerih postane maslo trdo (oljne tropine, pavoljnata moka, repa, kisle trave) je kaj dobro pridevali otrobe. Volom, katere pitamo, se zamore dati v prvi perijodi 4–5 kg otrobov na enega na dan, potem pa se jame krmili zrnje, s čemur se doseže boljša jakost mesa. — Ovcam, katere pitamo, se daje po 1/2 kile na dan. Prasci ne uporabljajo otrobe zadostno, pa tudi poparjene ali namočene bolje prebavijo, nego suhe. Na 1 kg žive vage se ne daje več nego 1 kg otrobov, sicer pa je meso mehko in nikakor ne diši (tekne). Mladi živini ne dajemo otrobov. Konjem je treba dajati le malo otrobov pri zadostnem zalogaju zrnja. Konjem za ježo se daje največ 1/2 kg, konjem za vprego pa 2–2¹/₂ kg na dan. Pri večjih porcijah sicer konji dobro izgledajo, imajo gladko dlako, toda za delo niso preveč sposobni. Otrobi se dajejo tudi kot zdravilno sredstvo pri katarju (nahodu) in dr. 1¹/₂ kg na dan. Otrobi so kaj dobra krma za kokoši ter kaj dobro vplivajo na nosečnost. Otrobi so pogostoma pomešani z odpadki od riža, z drugimi otrobi, prosenimi, grahovimi ter ovsenimi oluski, sodro itd. Plesnavi otrobi niso zdravi.

Reji perutnine v Turčiji, kjer se pred leti za to stroko nihče dosti ni brigal, posvečujejo prebivalci čimdalje več pozornosti. Na trgu v Trstu, in na Laškem kakor tudi na otoku Malti se dobi zmerom dovolj kupcev kokošij, puranov, gosij in jajec. Poprej je bila Avstrija poglavitni odjemalec turške perutnine, sedaj pa jo je nadkrilila Italija.

Ribolov na Turškem. Za neke vrste ljudi, zlasti za Španjolce in Grke je ribolov na Turškem kaj dobičkonosno rokodelstvo. Ribolov je kaj zdaten in nalovljene ribe se prodajajo sleherni dan na posebnem tržišču v Solunu. Zlasti za revnejše ljudi, ki si le poredkoma zamorejo privoščiti mesa, so ribe kaj dobra hrana. Vode v osrčju dežele imajo izobilje rib, zlasti pa še jezera macedonska, ki pripadajo vladi. V poslednjem času so napravili poskušnjo z izvažanjem sladkovodnih rib, toda ta poskus je bil doslej brez posebnih posledic, ker je pošiljatev jako težavna ter se ribe na potovanju večinoma pokvarijo, zlasti ker jih ne znajo ali nočejo konservirati tako, kakor je treba.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 41. (Seoska blagajna za štednjo i zajmove v D.) Ali se sme staviti v pravila določilo, da mora biti predsednik vedno domači župnik?

Odgovor 41. Zakonu sicer ne nasprotuje tako določilo, toda umestno ni, ker morajo imeti člani vedno prosto voljo, da si izberejo v odbor in nadzorstvo one osebe, katere jim drago. Tako določilo se lahko napravi pri navadnem, na društvenem zakonu slonečem društvu, ne pa pri zadrugi. Kaj pa, če bi domači župnik ne hotel prevzeti predsedništva ali pa bi bil zato nesposoben?

Vprašanje 42. (Hran. in pos. v Z.) Ali moramo pisati v mesečnem poročilu svote vlog, posojil, prometa, itd. samo za dotični mesec, o katerem poročamo, ali pa za celo leto?

Odgovor 42. Samo za dotični mesec, izvzemši število članstva, ki mora pokazati koliko članov je bilo vsega skupaj pri zadrugi koncem tistega meseca, za katerega poročate. Izvzet je le slučaj, ako poročate za celo polletje. Tukaj morate navesti številke od novega leta do konca junija. Pozdrav!

Vprašanje 43. (Hran. in pos. v C.) Na občnem zboru se je sklenilo izplačati načelniku določena nagrada, odbornikom pa za vsak uradni dan, katerega so se udeležili, po 1 K. Ali je to pravilno?

Odgovor 43. Pravilno ni, ker je ideal raiffeisenske posojilnice, da vrše vsi odborniki in nadzorniki svojo službo brezplačno in se tako žrtvujejo za dobrobit cele občine. Edino onemu, ki vodi knjige in vse pismene zadeve z druge se sme dati nagrada. Ako je Vaš načelnik bil ob enem računar, potem je nagrado pač zaslužil. Seveda mora biti primerna delu in moči Vaše posojilnice. Tudi temu se ne protivimo, ako se da vsakemu odborniku za prisostvovanje uradnemu dnevju odškodnina. Toda vrstiti se morajo v službi pri uradnih dnevih po natančno že v naprej določenem redu vsi odborniki, tako da je vedno poleg računarja navzoč vsaj še en odbornik in se polagoma vsi vživijo v posojilnični ustroj. Ako pa računar ni član odbora, potem morata biti navzoča dva odbornika.

Vprašanje 44. (Gospodarsko društvo v Sv. I.) Izključiti nameravamo nekaj slabih članov. Vrniti jim moramo v postavnem času deleže, toda ni nam jasno, ali jim moramo razven deležev plačati še kake obresti?

Odgovor 44. Po § 79. zadr. zak. se mora izstopivšemu ali izključenemu članu izplačati opravični delež in „kar mu še po pravih gre“. Ako je po določilu Vaših pravil ali po sklepu občnih zborov ves dobiček bil prideljen rezervnemu fondu in niste razdeljevali nikakoršnih obresti deležev ali dividend, potem ne smete članu razun deleža ničesar plačati. Po zakonu izstopajoči ali izključeni člani nimajo nobene pravice do rezervnega zaklada, ako ni v pravih nasprotnih določbah. Poglejte v tem oziru, kaj da določajo Vaša pravila.

Vprašanje 45. (Društvo za štednjo i zajmove v M. L.) Po naših pravih izvršuje funkcije nadzorstva „Istarska posojilnica“ v Pulju. Kako naj postopamo z revizijskim zapisnikom in revizijskim poročilom, da se ne zagrešimo proti določilom § 8 revizijskega zakona?

Odgovor 45. Navedeni § se glasi: „Načelstvo zadruga mora takoj, ko sprejme revizijsko poročilo, in ako obstoji nadzorstvo, v skupni seji z istim sklepati o poročilu in mora naznaniti pri sklicanju prvega prihodnjega občnega zbora revizijsko poročilo kot predmet sklepanja.“ Nadalje določa dotični § v drugem odstavku: „Pri tem mora nadzorstvo, če nadzorstva ni, pa načelstvo izjaviti se o vspehu pregleda.“ Povabite torej „Istarsko posojilnico“ k skupni seji in ako se je ne udeleži po svojem odposlancu, pošljite revizijsko poročilo, revizijski zapisnik in prepis seje odbora, v kateri se je sklepalo glede teh dveh aktov „Posojilnici“, da ju vzame na znanje in izreče pismeno svoje mnenje, katero boste morali na prihodnjem občnem zboru prečitati zaeno z revizijskim poročilom.

Vprašanje 46. (Hran. in pos. v G.) Revizija je pri nas dognala, da deleži niso bili pravilno in pismeno odpovedani in da odpoved ni bila pravilno sprejeta. Je pa mnogo takih že izplačanih deležev. Ali bi ne bilo dopustno in primerno, da se v zapisniku vsi ti imenoma naštejejo in da se potem reče, da so svoje deleže odpovedali (ustmeno) in da načelništvo tudi to odpoved sprejme in jih izpusti iz zadruga?

Odgovor 46. Vemo, da Vam je sedaj po dolgem času zelo težko, iskati pismenih odstopnic od članov, ki ne pripadajo več zadrugi. Toda opozarjati Vas moramo na svoječasno odločbo najvišjega sodišča, po kateri ustmena odpoved ne velja, ako je v pravih predpisana

pismena odpoved. Poskrbite, da polagoma dobite vse odstopnice. Ako pa je kateri član, ki je že izstopil, umrl, potem zabeležite to dejstvo v imeniku članov.

Vprašanje 47. (Kmetijsko društvo v V.) Pri legalizaciji podpisov na prošnji za vpis novih odbornikov v zadrudni register nam je sodnijski uradnik zaukazal kolekovati legalizacijo z 6 K (za tri člane), dočim ste Vi pisali, da zadostuje za vse legalizacije kolek 2 K. Kako je to?

Odgovor 47. Opozorite dotičnega sodnijskega uradnika na predpis T. P. 66 a, aa, zakona z dne 13. decembra 1862, d. z. št. 89, in na naredbo finančnega ministertva z dne 8. novembra 1900, št. 55.100, ki določajo da se ima kolekovati legalizacija vseh odbornikov kot enoten podpis z kolek 2 K, ako se vrši pred sodnijo, in z kolek 1 K, ako se vrši pred notarjem.

Vprašanje 48. (Kmetijsko društvo v G.) Trgovsko in pomorsko sodišče v Trstu nam je zavrnilo prošnjo za vpis naše zadruge v zadrudni register, češ, da se v našem kraju že nahaja druga zadruza z enako firmo.

Odgovor 48. V to je bilo opravičeno, zakaj § 4 zadr. zak. pravi, „da se mora vsaka nova tvrdka razločno razlikovati od vseh v dotičnem kraju ali v dotični občini že obstoječih vpisanih zadrug“. Spremenite besedilo te tvrdke in zaprosite na novo za vpis.

Vprašanje 49. (Hran. in pos. v Št. P.) Neki dolžnik je postal insolventen za 280 K. Tožili smo poroka. Porok je prišel prosit, naj mu nekaj odpustimo, nekaj pa bo plačal. Odstel je takoj 200 K. Vprašamo ali je dopustno pokriti primankljaj, narasle obresti in tožne stroške iz rezervnega zaklada?

Odgovor 49. Dopustno je že, ako hočete poroku, ki je po zadolžnici prevzel nerazdelno jamstvo za dolg in vse pripadke z dolžnikom vred, storili to ljubav, da mu del terjatve opustite. Odvisno je samo od tega, ali sklenejo to vsi odborniki in ali bo pozneje občni zbor pritrtil takemu odpisu. Če je Vaš rezervni fond dovolj močan, Vas ne zadene ravno tako velika škoda. Sicer morete to zgubo lahko pokriti tudi že iz letošnjega dobička, brez da bi jo odpisali od rezervnega zaklada.

Vprašanje 50. (Hran. in pos. v G.) Posebno to bi radi vedeli, ali res mora načelnštvo k svojim sejам vselej klicati tudi enega uda nadzorstva?

Odgovor 50. Ni, da bi moralo. Nadzorstvo ima pravico, da prisostvuje sejам načelstva in sme poizvedovati, kedaj da se vršijo seje istega. V tem slučaju ne povabite, nego samo obvestite, da se seja vrši.

Vprašanje 51. (Hran. in pos. v L.) Ali se sme tudi večja svota posojila, n. pr. 2300 K, kolekovati po prvi lestvici in ali zadostuje navadna zadolžnica? Posojilo se ne bo vknjižilo, ampak dalo na oseben kredit.

Odgovor 51. Kolek se mora pač ravnati po svoti, toda svota ni omejena; navadna zadolžnica zadostuje za vsakateri znesek.

Vprašanje 52. (Hran. in pos. v H.) Svoj čas je terjalo glavarstvo pod grožnjo globe, da moramo predložiti račune do konca meseca aprila. Ali eksistira kak §, po katerem nas sme za to globiti?

Odgovor 52. Odgovoriti bi bili morali glavarstvu, da ste dolžni priti z računi na dan najkasneje do konca meseca junija in opozoriti na predpis § 22, zadnji odstavek zadr. zak. Glavarstvo Vas sme globiti edino le, ako preteče šestmesečna doba po zaključku računskega leta, za katerega se ima napraviti računski sklep, in ako Vas je po tem roku že enkrat brezvspešno opozorilo na predložitev.

Vprašanje 53. (Hran. in pos. v I.) Kako se računa upravni prispevek pri posojilih?

Odgovor 53. Nekatere posojilnice računajo prvokrat, ko izplačajo posojilo, $\frac{1}{2}\%$ od posojilne svote, druge zopet nek donesek, ki se ravna po velikosti posojila. Vsekakor morate paziti na to, da z upravnim prispevkom vred ne računate več obresti kot $1\frac{1}{2}\%$ nad obrestno mero hranilnih vlog.

Vprašanje 54. (Hran. in pos. v Z.) Umrl je predsednik posojilnice. Kaj moramo vse glasom postavne določbe storiti?

Odgovor 54. § 25. Vaših pravil pravi: „V slučaju stalnega zadržka, izstopa ali smrti posameznega uda načelstva, morajo se udje načelstva za čas do prihodnjega občnega zbora po skupnem sejnem sklepu načelstva in nadzorstva nadopolniti in skrbeti, da se novi ud načelstva vpiše v zadrudni register.“ Za skupno sejo veljajo predpisi § 34. Vaših pravil. Vprašajte Zadrudno zvezo, da Vam sestavi prošnjo za registracijo novega uda načelstva.

Zadrudni pregled.

Srbske zadruge v Avstriji. Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu in Centralna kasa srpskih prirediteljskih zadruga, tudi v Zagrebu, imata septembra meseca t. l. svoje občne zборе v Zemunu. Pri tej priliki se vrši tudi deseti kongres srbskih kmetijskih zadrug v Avstriji.

Zveza srbskih kmetijskih zadrug v Belemgradu pa sklicuje dvanaesti kongres srbskih kmetijskih zadrug, ki se bo vršil dne 9., 10. in 11. septembra t. l. v Belemgradu. Dnevni red kongresa obsega sledeče točke: Zadrudna posvetovanja: 1. Zadrudna izobrazba (zadrudne knjižnice, čitalnice, pogovori, predavanja, čitanja). 2. Kmetijske kreditne zadruge. 3. Zadruge za nakup proizvodnih in potrošnih sredstev. 4. Zadruge za skupni nakup in uporabo kmetijskih strojev. 5. Mlekarske zadruge. 6. Vinogradniške in sadjarske zadruge. 7. Zadruge za prodajo zadrugarskih in zadrudnih proizvodov. 8. Zadruge za vzajemno podporo v boleznih in smrti. 9. Zadrudno sodišče ali sodišče dobrih ljudi v naših zadrugah. B. Razprave in predavanja: 1. Naše kmetijske zadruge in dela za narodno prosveto. 2. Pogoji za naprednejše gojenje pernatih živali. 3. I. Poplave in suše v Srbiji. II. Pitna voda v Srbiji. 4. Kmečka žena. 5. Vporabljenje sadja. 6. Domače tržišče (notranji trg). 7. Potrebe današnjega poljedelstva in zakoni za poljedelski kredit. 8. Vpliv kmetijskih zadrug na zdravje šolske dece.

Zadrudništvo v Srbiji l. 1906. Koncem l. 1905 je imel glavni savez zemljoradničkih zadruga v Belemgradu 548 zadrug z 1285 deleži v znesku 127.500 dinarjev. Jamstvo teh deležev je znašalo 1.275.000 dinarjev. Dne 30. junija t. l. pa je zveza že imela 607 zadrug in sicer 585 hranilnic in posojilnic, 8 konsumnih, 7 mlekarskih, 2 strojni, 2 vinarski, 2 okrožni in eno glavno (osrednjo) zadrugo.

Tě zadruge so imele koncem l. 1906 24.821 članov in sicer 13.084 kmetovalcev, 217 duhovnikov, 315 učiteljev, 487 obrtnikov, 311 raznega stanu. Za 407 članov pa se ni bilo vposlalo posebno poročilo. Skupni promet je znašal 7.215.427 dinarjev. Hranilnih vlog so imele za 1.369.883·37 dinarjev, posojil pa za 1.488.390·01.

Še nekaj števil o zadrudništvu v Avstriji. Statistični urad na Dunaju izdaja posebno statistiko za kreditne zadruge; žal pa, da vedno za nekaj let nazaj, tako da ni mogoče zasledovati statistiko popolnoma do zadnjega časa. Iz statistike za l. 1902 povzamemo sledeče številke, ki po-

kažejo, kak ogromen razvoj je imelo zadružništvo, odkar je nastal zadružni zakon iz l. 1873.

Zadruge je bilo:

L. 1873 142, in sicer 66 z om. zav., 76 z neom. zav.
 „ 1902 6107, „ „ 1634 „ „ „ 4473 „ „ „

Od teh 6107 kreditnih zadrug je bilo 3880 ali 63%
 raiffeisenskega ustroja, 2227 ali 37% pa Schulze-Delitschevega.

Po narodnosti odpada 48,9% na Nemce, 26,9% na
 Čehe, 9,8% na Poljake, ostalo na Slovence, Italijane itd.

Članov so imele Schulze-Delitschevke 1,165.394 ali
 75,2%, Raiffeisenke 385,405 ali 24,8%, tako da pride pov-
 prečno na vsako kreditno zadrugo 266 članov, na vsako
 posojilnico Schulze-Delitschevko 556, na vsako Raiffeisenko
 pa 103 članov.

Vse kreditne zadruge skupaj so imele 1186 milijonov
 kron posojil in 1477 milijonov kron hranilnih vlog. 1099
 milijonov kron posojil je pripadalo na Schulze-Delitschevke,
 87 milijonov kron pa na posojilnice raiffeisenskega sestava.

Zadružništvo v Tridentu. V italijanskem delu Ti-
 rolske napreduje zadružništvo prav živahno, ker pride na
 1000 ljudi prebivalstva ena zadruga. Dežela ima 400.000
 prebivalcev, zato se da pač lahko reči, da je polovica pre-
 bivalstva združena v zadrugah. Prvo posojilnico kmetijskega
 značaja je ustanovil leta 1892 župnik Don Lorenzo
 Guetti, ki je pozneje vedno načeloval celému zadružnemu
 gibanju. Danes je na Tridentem 148 posojilnic raiffeisen-
 skega sestava in 239 nedenarnih kmetijskih zadrug. Zadruž-
 ništvo vodi zveza „La Federazione delle casse rurali e dei
 sodalizi cooperativi per la parte italiana della Provincia con
 sede in Trento“. (Zveza kmečkih posojilnic in gospodarskih
 društev za italijanski del dežele s sedežem v Tridentu),
 katero je l. 1895. ustanovil zgoraj omenjeni župnik Guetti.
 Od njegove smrti sem je predsednik te zveze Giovanni
 Panizza, katerega je pred kratkim odlikoval cesar z vi-
 teškim križcem Franc Josipovega reda. Za denarno sporav-
 navo služi „Banca cattolica trentina“, ki ima danes po de-
 želi 9 podružnic in 13 agentur. Za skupni nakup služi
 »Sindacato agricolo industriale« (kmetijsko-obrtni odbor), za
 obrtniške potrebe pa „Banca industriale“ (obrtna banka) v
 Tridentu. Znameniti so učni tečajji, katere pogostoma vpri-
 zarja Zveza kmetijskih posojilnic, ki izdaja tudi lastno gla-
 silo pod imenom: „La corporazione trentina“. — Ustroju
 tridentskega zadružništva odgovarja zadružništvo v furlan-
 skem delu Goriške, kjer so voditelji v stalni zvezi z onimi
 v Tridentu. Tudi v Dalmacijo je veliko vplival Trident, kar
 se posebno pozna pri knjigovodstvu tamošnjih hrvatskih
 zadrug.

Mlekarne na Moravskem. Koncem l. 1906 je bilo na
 Moravskem 99 čeških mlekarn, ki so združevale 31 okrajev
 in 423 občin. Članov so imele 11.145 z 18.905 deležev.
 Večina mlekarn ima svoje lastne stavbe, za katere so po-
 rabili 1,656.494 19 K, povprečno tedaj vsaka mlekarna
 17.000 K. Za napravo strojev so porabili 991.590 90 K,
 povprečno 10.000 K vsaka zadruga. 40 mlekarn dela z ročno
 silo, 49 s parno, 6 z bencinovim motorjem, 2 z električno
 in 2 z vodno silo. L. 1906 so prodale mlekarne 15.993 me-
 terskih stotov masla, največ v severno Češko, na Dunaj,
 Krakovo, Madjarsko in v Bosno. Mlekarne so plačevale za
 mleko 9—12 8 vin. za en liter. Vendar se je dognalo, da
 so se v krajih, kjer obstojijo mlekarne, zvišali dohodki pri-
 lično za 60—70%.

Schulze-Delitscheva Splošna zveza pridobitnih in
 gospodarskih zadrug na Nemškem bo slavila, kakor čitamo

v njenem glasilu, l. 1909 svojo petdesetletnico. Pri tej
 priliki misli prirediti slavnostno zborovanje istotam, kjer se
 je vršilo prvo l. 1859, namreč v Weimaru. Letos je imela
 od 12.—15. t. m. svojo 48. zvezno skupščino v Lipskem.

Novi zadružni zakon. Vlada je izdelala načrt za
 novi zadružni zakon, katerega namerava predložiti prihod-
 njemu zasedanju poslanske zbornice. Je pač nujno potreben,
 zakaj gospodarske prilike in razmere so se že mnogo pre-
 drugačile, tako da ne zadostuje več v mnogih točkah ne-
 jasen in nedostaten zakon iz l. 1873.

XXXV. občni zbor Splošne zveze nemških pridobit-
 nih in gospodarskih zadrug v Avstriji, slonečih na samo-
 pomoči, ki se vrši 1. in 2. septembra t. l. v Inomostlu se
 bo bavil med drugim s sklepom, s katerim se bo vlada
 pozvala, naj čimprej predloži državnemu zboru predlogo za
 spremembo davčnega zakona za zadruge vsaj v toliko, da
 bodo pridobitne zadruge živiale iste davčne
 olajšave, kakor nova društva z omejenim jamstvom.

Napovedana ali nenapovedana revizija? Na 44.
 skupščini hesenskih kmetijskih zadrug je poročal o zadružni
 reviziji Viljem Haas, ravnatelj državne zveze kmetijskih
 zadrug v Nemčiji. Rekel je med drugim: „Revizije naj
 se odslej vršijo vsako leto, dočim so se doslej vršile
 vsako drugo leto, in sicer zato, ker je treba odpraviti razne
 nedostatke, katere se je dognalo. Revizije naj se odslej
 vršijo vedno nenapovedano, torej ne, da bi se za-
 druga obvestila, kedaj da se ima pri njej vršiti revizija.
 Stroški vsled tega ne bodo nič večji nego prej“. — Značilno
 je, da se iz take namere delajo norca Schulze-Delitschevci,
 češ, da taka revizija je le navadna škontracija blagajne, ne
 pa revizija v smislu revizijskega zakona. Pa ne, da bi bil
 marsikdo na Slovenskem pristaš Schulze-Delitschevcev v
 pogledu revizije? Prepričali smo se v praksi, da je nena-
 povedana revizija zelo uspešno sredstvo, da se marsikatera
 zadruga privadi redu!

Poljsko zadružništvo v Šleziji. V št. 14. „Nar.
 gospodarja“ smo poročali, da je pri nemški zadružni zvezi
 v Šleziji začeljenih veliko poljskih zadrug. Danes jih je 67,
 5 teh pa vodi nemške poslovne knjige. V št. 53 „Gwiazdka
 Cieszynska“ je bil ravnokar obelodanjen članek „Življensko
 vprašanje naših raiffeisenskih posojilnic“, s katerim se po-
 zivljejo poljske zadruge, da naj ustanovijo svojo lastno
 poljsko zvezo ali pa pristopijo k češki zvezi v Opavi. V
 št. 13 „Nachrichten des Verbandes landwirtschaftlicher Ge-
 nossenschaften in Schlesien“ sviri Jan Martinek, šolski
 vodja v Ogradzonu poljske zadruga pred tem korakom in
 jim ponavlja ugodnosti, katere uživajo pri nemški zvezi v
 Bielitzu: poljski poslovni navod, poljska pravila, poljske
 poslovne knjige in tiskovine, posebni poljskega jezika po-
 polnoma zmožen revizor itd. Poljaki imajo prav, če želijo
 osamosvojitev: gospodarsko vprašanje je istočasno na-
 rodno vprašanje. Bolje se bo godilo poljskim zadrugam v
 češkem okrilju, če že prav si ne morejo ustanoviti lastne
 zveze, nego v nemškem, pa bil prijazen kakorsibodi. Omi-
 nozno je slišati povdarek: „Po pravilih je občevalni jezik
 zveze nemški jezik“. Poljske zadruga tvorijo pri zvezi 1/3,
 pa se ne smejo posluževati svojega materinega jezika!

Kmetijska državna zadružna banka v Darmstadtu
 na Nemškem, ki je doslej poslovala kot zadruga z omejeno
 zavezo, se je sedaj na predlog nepruskih osrednjih blagajn
 spremenila v delniško banko. Nemško zadružništvo je s tem
 napravilo zopet lep korak naprej, ker se z delniško banko
 more lažje prilagoditi splošnemu denarnemu trgu.

Jesenski semenj za plemensko govedo Mursko-poljske pasme priredi dne 10. septembra t. l. v dogovoru s pridruženimi živinorejskimi zadrugami za Mursko-poljsko pasmo „Zveza kmetijskih zadrug na Štajerskem“ v Gradcu.

Pomanjkanje sena. Vsled velike suše je letošnji pridelek na senu na Goriškem in v Istri zelo slab. Na zimo bo gotovo zmanjkalo krme. **Vabimo vse zadruge na Kranjskem in Štajerskem, kjer je letos več sena na razpolago, da nam naznanijo koliko sena in po kateri ceni bi ga lahko priskrbeli. Zadruge na Goriškem in v Istri pa vabimo, da nam naznanijo, koliko bi sena potrebovale.**

Zopet nov kartel. Izdelovalci-lovarnarji in prodajalci domačih hranilnikov so se združili v posebno prodajno zadrugo in določili enotno, višjo ceno za domače hranilne pušice.

* * *

Mnogo zadrug ne vpošilja redno navzlic pozivu mesečnih izkazov, tako da ne moremo uvrstiti v „Narodni gospodar“ mesečnega pregleda. Ali je to pravilno in kolegijalno nasproti drugim zadrugam, ki vrše svojo dolžnost? In ali bo res treba, da jim Zadrugna zveza za kazni zapre kredit??

Književnost.

V zadnjem času so izšle sledeče knjige in brošure:

„**Slovenski posojilničar**“ spisal Ivan Lapajne v Krškem. Založil pisatelj. Vel. 8°, str. 213 — Ivan Lapajne, bivši urednik „Slovenske zadruge“, je s to knjigo izdal „drugi, popravljeni in pomnoženi natis“ „Navoda o snovanju in poslovanju slovenskih posojilnic“, katerega je prvokrat izdal l. 1895. Knjiga je posvečena Mihaelu Vošnjaku, prvemu organizatorju zadrug na Slovenskem, ki letos slavi svojo sedemdesetletnico. O knjigi spregovorimo še obširneje. Knjiga stane trdo vezana 3 K, mehko K 2 40, broširana pa 2 K.

„**Snujmo vinarske in sadjarske zadruge**“. Spisal? Celje, 1907. Brošurica v mali 8°, obsegajoča 22 strani, je ponatis članka, izišlega tekom letošnjega leta v „Zadrugi“. V spisu razpravlja pisatelj 1. o „vzrokih, kateri so otežkočili zlasti vinarstvo in provzročili, da ne donša vinarstvo primernih dohodkov“; 2. o „raznih sredstvih za povzdigo vinarstva“; 3. o „namenu vinarskih in sadjarskih zadrug“; in 4. o „vredbi vinarskih in sadjarskih zadrug“. Brošurica je zanimiva in se dobiva brezplačno pri založiteljici „Zadrugna zveza v Celju“.

„**Poročilo o delovanju c. kr. kmetijsko-kemičnega poskuševališča v Gorici v letih 1905. in 1906.**“ Kot priloga »Primorskemu gospodarju«, ki izhaja v Gorici kot glasilo ondotnega slovenskega kmetijskega društva, je izšla pretekli mesec brošura z gorenjim naslovom. Brošura, ki podaja poročilo o delovanju imenovanega poskuševališča razpravlja poskuse, katere je zavod napravil z ozirom na razne panoge kmetijstva. Vsebina je sledeča: I. Svilarstvo. 1. Uporaba predčasnega valenja svilodnega semena v praksi. 2. Preiskovanja o mlahovici sviloprejk 3. Poskušnje glede razkuženja murvinega listja 4. Nadaljna proučevanja o parazitični naravi rumenice. 5. Zunanja znamenja za spoznanje spola na sviloprejkah 6. Razno delovanje na polju svilarstva. II. Vinogradništvo in vinarstvo. 1. Trtni sovražniki. 2. Razne trtne vrste in tipična vina v deželi. 3. Analiza goriških vin, ki so se pripravila iz zdravega in

bolnega grozdja. 4. Razna dela. III. Splošno kmetijstvo 1. Poskusi z umetnim gnojenjem travnikov in deteljišč. 2. Proučevanje o napravi suhih češp (prinell) na Goriškem. 3. Sovražniki kultiviranih rastlin. 4. Preiskava o sovražnikih v žitnicah in hišnih shrambah in poskusi glede njihovega pokončevanja. 5. O svojstvih pokvarjene turščice. 6. Razna proučevanja in dela. IV. Analitično delovanje. V. Objave. — Zelo zanimivo poročilo o poskusih z umetnim gnojenjem travnikov in deteljišč na Goriškem ponatisnemo v današnji številki „Nar. gosp.“

„**Der Erste österreichische landwirtschaftliche Genossenschaftstag Wien 1906**“, Dunaj 1907. Izdala „Splošna zveza kmetijskih zadrug v Avstriji, vel. 8°, 123 str. V knjigi so ponatisnjeni članki, ki so bili z ozirom na lanski Prvi avstrijski zadrugni shod napisani v „Österreichische Genossenschaftspresse“. Toliko za one, ki so se shoda udeležili osebno, kolikor za vsakterega, ki se želi informirati o težnjah in smotrih kmetijskega združništva v Avstriji, ima ta knjiga veliko privlačno silo in važnost. Kdor jo želi dobiti, naj se zgleda pri Zadrugni zvezi v Ljubljani.

Tvrdba Alfa Separator je izdala v slovenskem jeziku nov ličen cenik za posnemalnike in mlekarske potrebščine. Mlekarske zadruge ga dobijo na zahtevo pri Zadrugni zvezi v Ljubljani.

Razpis.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati

pet deželnih ustanov,

za prihodnje šolsko leto 1907/1908 (oziroma tudi za l. 1908/1909), ki se začne 3. novembra t. l.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, obleko, živотно perilo, obuvalo in šolske potrebščine pa si morajo sami priskrbovati.

V šolo se sprejemajo tudi plačujoči in zunanji učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano 80 h na dan in po 40 K šolnine na leto ter stanujejo brezplačno v zavodu. Vse druge potrebščine si morajo sami priskrbovati.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto.

Vsi učenci imajo uniformo, ki si jo morajo sami plačati.

Hrano je plačevati vnaprej v mesečnih obrokih, šolnino pa tudi vnaprej v dveh letnih obrokih.

Prošnje, svojeručno pisane in kolkovane s kolkom za 1 K, je poslati

do 5. septembra t. l.

vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, spričevalo o dovršeni ljudski ali kaki višji šoli, zdravniško potrdilo o trdnem zdravju in spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilčevem.

Prošnji za sprejem proti plačilu je pridejati obvezno pismo (reverz) starišev, oziroma varuha zaradi vzdržavanja učenca.

Vsak prosilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in iz priprostega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kedaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prosilcu posebej.

Učenci, ki dovrše šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini pogojno pravico do samo dveletne prezentne službe. Ako namreč zadoste svojim vojaškim dolžnostim prvi dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih staršev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministrstva z dne 22. julija l. 1895, števil. 4643, prositi proti koncu drugega vojaškega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Deželni odbor kranjski

v Ljubljani, dne 18. julija 1907.

Milostiva gospa,

ali veste, zakaj morate pri nakupovanju sladne kave izrečno poudarjati ime »Kathreiner«?

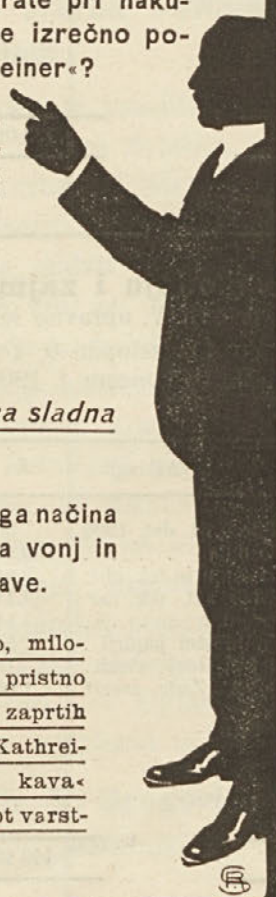
Ker se Vam sicer utegne primeriti, da dobite manj vreden posnemek brez vseh vrlin, s katerimi se odlikuje Kathreinerjeva kava.

Zakaj le

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

ima spričo posebnega načina svojega proizvodjanja vonj in okus zrnate kave.

Zapomnite si torej natanko, milostiva gospa, da dobivate pristno Kathreinerjevo kavo zgolj v zaprtih izvornih zavojih z napisom: »Kathreinerjeva Kneippova sladna kava« in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.

VABILO

k

izrednemu občnemu zboru

Mlekarske zadruga v Šmarci,

registrovane zadruga z omejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo, dne 15. septembra popoludne ob 5. uri v prostorih načelnika Franca Benda v Šmarci.

Dnevni red:

1. Razprava o mlečnih cenah.
2. Slučajnosti.

Opomba: Mlekarski nadzornik g. I. Legvart priredi ta dan tudi predavanje o prenapredbi naših hlevov.

Z ozirom na razvoj „Mlekarske zadruga“ udeležite se predavanja in občnega zbora polnoštevilno.

Odbor.

VABILO

na

izredni občni zbor

Proseško-Kontoveljske posojilnice in hranilnice,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo, dne 15. septembra 1907 ob 1. uri popoldan v dvorani restavracije „Starec“ na Proseku.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika.
2. Volitev načelstva.
3. Volitev nadzorstva.
4. Prememba pravil.
5. Slučajnosti.

Odbor.

VABILO

na

OBČNI ZBOR

Slov. delavskega stavbenega društva v Ljubljani,

ki se bode vršil

v nedeljo, dne 8 septembra t. l. dopoludne ob 10. uri v prostorih Kršč. soc. zveze (Franciškinske ulice).

Dnevni red:

1. Pozdrav načelnika.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1906.
4. Volitev načelstva, nadzorstva in razsodišča.
5. Slučajnosti.

Vsi člani so vabljeni k udeležbi.

Načelstvo.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Lajca za valiti

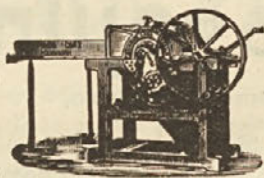
Najboljih vrst, vzgojenih na velikih posevkih: Minorka črne in bele, Plymouth R, hamburške zlatice, italijanske bele in jerebičje barve à 40 vin., Faverolke, Viandotke srebrne in bele barve à 50 vin., Minorke črne rdeč greb. amer., italijanske bele rud. greb. (novosti) à 60 vin., Velike pekinske rase bele à 60 vin., Amer. vel. br. purani à K1-20, Bisernice sreb. viš. à 40 vin.

Perutnistvo Smržice, Morava (Smržitz, Mähren)

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
z vrtilom (gepeljnom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo znižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x—16

Schneider & Verovšek

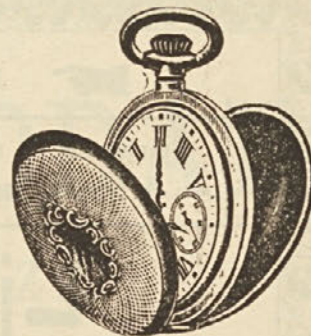
trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno kupi kaki stroj!

Čujte! Čujte!

Prej 18 K sedaj 8 K

Krasna remontoir-Gloria srebrna ura s 3 močnimi pokrovi, bogato okrašena, dobro idoča, 3 leta garancija, pošilja proti povzetju za **samo 8 kron**

Henrik Weiss — Dunaj XIV./3.
Sechshauserstrasse 5/38. 12—8

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-16

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolè vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo združne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice **vzajemno** postopajo in prevzamejo delnice. — Tako narodno-gospodarsko delo **mora vspevati**. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Pri gnojenju

travnikov, detelnih in žitnih polja naj se ne opusti, poleg suferfosfata, Tomaseve žindre ali koščene moke rabiti

Kajnit

ali

40% kalijevo gnojno sol.

Pojasnila o tem in drugem gnojilnem sredstvu daje:

Kmetijsko pojasnovalni zavod kalijeve družbe v Gradcu, Rauber-gasse št. 11.

Kalijeva družba, zadr. z om. zav., Leopoldshall-Strassfurt.

Dobi se pri:

Gospodarski zvezi v Ljubljani,
C. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
Goriški kmetijski družbi v Gorici,
Tvrčki „Merkur“ P. Majdič v Celju,
„ Alpi & Comp. v Gorici,
„ Ara & Vizzich v Trstu.

3—1

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
preje: Gradišče št. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4½%

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13.927.621·90 — Denarni promet v letu 1906: 55.129.024·18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x-16

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Odborniki:

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.
Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu.
Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

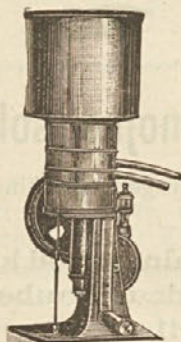
Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.
Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju, svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.
Ivan Kregar,
Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu
Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarskega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarniške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Uzredno izboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekarniške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x-11

Izdajatelj: Zadruga zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Svetoslav Premrou, uradni tajnik „Zadruga zveze“. — Tisk Zadruga tiskarne, reg. zad. z om. zav. v Ljubljani.